

INSTRUMENTARUL BIBLIOTECII ÎN SPRIJINUL FORMĂRII CULTURII INFORMAȚIEI UTILIZATORILOR. STUDIU DE CAZ: FILIALA BIBLIOTECII UTM DE LA FACULTATEA INDUSTRIA UȘOARĂ

Eugenia NECORA

Biblioteca Tehnico-Științifică U.T.M.

Abstract: *Catalogul alfabetic și sistematic, catalogul electronic, fișierul tematic, expozițiile de carte, zilele de informare - sunt instrumentele de bază ale bibliotecii. Chestionarul aplicat la facultate a depistat cele mai eficiente instrumente de lucru cu utilizatorii. Pe viitor se va acorda atenție sporită instruirii la distanță, instruirii formale și instruirii cu scop de aprofundare a cunoștințelor bibliografice.*

Cuvinte-cheie: *Instrumente de informare, catalog, expoziție, utilizator, chestionar, asistența bibliotecarului, instruire.*

Universitatea este unul dintre spațiile în care se formează viitoarea clasă intelectuală și politică. Aici se pregătesc specialiști care vor activa în viața economică, științifică și culturală. Obținerea performanțelor în învățământ este determinată direct de activitatea bibliotecii universității și, anume, de calitatea colecțiilor de documente și de capacitatea de informare despre ele.

Reieșind din faptul, că universitatea are ca scop educarea unui specialist bine informat, care să știe să aprecieze, să manipuleze, să caute și să gestioneze informația, biblioteca dezvoltă și aprofundează abilitățile studenților în domeniul de căutare și prelucrare a informației. Biblioteca universitară este considerată ca un laborator de idei și cunoștințe, care contribuie la dezvoltarea și formarea culturii, obținute în școală și familie. În mediul universitar bibliotecarul are un rol central de asistent al profesorului în îndeplinirea misiunii de cunoaștere. Și, deci, bibliotecarul, având abilități și deprinderi informaționale, cunoscând principalele instrumente de informare pe format tipărit și electronic, știind cum să folosească la maximum bazele de date științifice, aprofundează pregătirea de specialitate, prin folosirea instrumentelor și documentelor de orice tip, contribuind la crearea culturii informaționale a studenților. Biblioteca UTM duce o politică consecventă de educare a competențelor informaționale ale utilizatorilor săi. Instruirea studenților în vederea folosirii surselor de informare presupune oferirea asistenței directe și personale astfel, încât existența informației să conducă la crearea de noi cunoștințe.

Utilizatorul trebuie să cunoască ofertele bibliotecii și instrumentele de căutare a informației. Biblioteca întreprinde pași concreți, privind educația informațională, oferind multiple servicii informaționale.

Bibliotecarul are rolul de expert în evaluarea informației, având la îndemână mai multe instrumente și, asigurând o ambianță plăcută în misiunea de informare. Pornind de la această idee, intenționăm, în prezenta comunicare, să elucidăm importanța instrumentarului bibliotecii în formarea culturii informației, cu referire la cazul bibliotecii de la Facultatea Industria Ușoară. Mai întâi de toate, vom analiza aparatul informativ-bibliografic al bibliotecii.

SISTEMUL DE CATALOAGE TRADIȚIONALE - este sursa principală de informare, care oferă posibilitatea de a găsi informația după autor, titlul documentului, sau după domeniul de știință. *Catalogul alfabetic* se bazează pe succesiunea, în ordinea alfabetică, a numelor autorilor și titlurilor de lucrări, gruparea într-o singură rubrică a operelor aceluiași autor; indică locul unde poate fi găsit un document sau altul; redă gradul de actualitate și accesibilitate a publicației; dă indicații utilizatorului despre ediție și locul editării. *Catalogul sistematic* are la bază un criteriu logic al succesiunii, divizând diferite domenii de cunoaștere într-o ordine rațională, înlesnind căutarea documentelor după teme sau domenii de cunoaștere, indicând filiala și locul pe raft unde se află publicația necesară. Deși cataloagele tradiționale pe fișe cedează treptat catalogului electronic, la momentul actual ele sunt încă frecvent solicitate de utilizatori.

CATALOGUL ELECTRONIC – completează cataloagele tradiționale oferind avantaje în căutarea informației – rapid și eficient; este un instrument prin care utilizatorii au acces la informație nelimitat, non-stop, din orice localitate; permite descărcarea fișei, informând utilizatorul despre gradul de actualitate, oferind date bibliografice la ansamblul documentelor din colecțiile bibliotecii UTM.

FIȘIERUL TEMATIC AL ARTICOLELOR DIN REVISTELE DE SPECIALITATE – cuprinde informația din domeniul industriei ușoare, începând cu anul 1994, la așa teme: „Proiectarea confecțiilor, divizată în subdiviziunile: „Îmbrăcăminte pentru bărbați”, „Îmbrăcăminte specială”, „Design și tehnologii poligrafice”. Acest mijloc de căutare dă posibilitate utilizatorului să-și economisească timpul, găsind informația necesară, fără a studia fiecare revistă în parte, indicând actualitatea informației și descrierea analitică corectă.

FIȘIERUL INDICAȚIILOR METODICE – include indicațiile metodice intrate în colecția bibliotecii FIU, editate la UTM. Fiecare indicație metodică are fișa, în care este indicat titlul, catedra care a elaborat-o, colaboratorii care au lucrat la ea, numărul de înregistrare în colecția UTM și numărul de exemplare disponibile.

FIȘIERUL PUBLICAȚIILOR PERIODICE – oferă informație despre edițiile periodice pe care le primește biblioteca cu denumirea exactă și numerele care sunt în colecție. Fișierul oglindește presa începând cu anul 1994.

FIȘIERUL CĂRȚILOAR SCANATE – oferă posibilitatea de a identifica documentul necesar în versiune electronică, accesând pagina WEB a Bibliotecii UTM. Fișierul este foarte util studenților de la studii cu frecvență redusă.

CONVORBIRILE INDIVIDUALE sau în GRUP – ocupă un rol considerabil în formarea culturii informației. Acestea se produc la ședințele cu studenții, în grupele anului I de studii, la începutul fiecărui an universitar. Bibliotecarul facultății familiarizează studenții începători cu biblioteca UTM, în ansamblu, subliniind dreptul de acces la toate subdiviziunile bibliotecii în baza carnetului de cititor, despre specificul de lucru și particularitățile de servire la filiala bibliotecii la FIU, despre drepturile și îndatoririle utilizatorilor bibliotecii FIU. Practica în acest sens, se reduce la excursie în bibliotecă, demonstrarea cataloagelor tradiționale și posibilitatea de lucru cu ele. La prima vizită de înscriere în bibliotecă, individual se vorbește cititorilor despre importanța cunoașterii instrumentelor de căutare a informației și modalitatea de împrumut a documentelor.

RECOMANDĂRILE TEMATICE SAU GENERALE de asemenea fac parte din arsenalul instrumentelor de educare informațională. La scrierea unei lucrări de curs sau a tezei de licență, bibliotecarul recomandă diverse documente, dezvoltându-și competența și intuiția profesională, pentru a satisface cât mai operativ și amplu cerința bibliografică. În acest caz bibliotecarul consultă catalogul sistematic și alfabetic, fișierele tematice, bibliografia din unele izvoare recomandate de autorii cărților la tema dată.

În sprijinul culturii informației sunt practicate activ EXPOZIȚIILE DE CARTE TEMATICE ȘI A NOILOR ACHIZIȚII. Unele expoziții tematice sunt organizate la lecțiile de specialitate cu prezentarea orală a fiecărui document în parte, de pildă, ISTORIA COSTUMULUI – ARTĂ ȘI STIL. Se vorbește despre literatura din bibliotecă la această temă, fie în limba rusă sau limba română. Prezentarea documentelor se face prin demonstrarea paginii de titlu a publicației și deschiderea ei la cele mai importante poze sau capitole. Acest gen de manifestare cuprinde un număr redus de utilizatori, doar studenții prezenți la ora respectivă. De aceea, pentru a prezenta cât mai multe publicații și a informa cât mai mulți utilizatori, la facultate sunt organizate zile de informare.

ZILELE DE INFORMARE sunt un alt instrument eficient de informare. În cadrul acestora se expun, în mediu, câte 170 publicații tematice așa ca: „Indicațiile metodice în sprijinul procesului de studii”, „Presa în slujba beneficiarului” etc. La deschiderea activității de vizionare se vorbește despre volumul de publicații și posibilitatea de a fi împrumutate. Zilele de informare sunt organizate cu acordul și suportul profesorilor.

Profesorii de specialitate, în mod organizat vizitează expoziția împreună cu grupele academice. Efortul pe care îl depune biblioteca pentru a face informația cât mai utilă, trebuie să fie apreciat cu încredere, deoarece biblioteca și utilizatorii sunt parteneri în procesul de cunoaștere. Utilizatorii trebuie să fie interesați de instrumentele de informare, expunându-și mulțumirea sau dezacordul față de metodele de lucru ale bibliotecii.

Am considerat benefic atât pentru bibliotecă, cât și pentru utilizatori, lansarea unui chestionar vizavi de cunoașterea și utilizarea resurselor de informare.

Studiul va ajuta utilizatorii să cunoască mai multe surse de informare și să-și exprime părerea despre cele mai eficiente forme de lucru.

Au fost intervievați 103 utilizatori. Chestionarul a fost anonim, atât doar că au fost divizate 3 categorii de utilizatori: profesori; studenți, a.a. 2-4 și masteranzi; studenți, a. I. Astfel, au fost intervievați: 22 profesori, 38 studenți ai anului I, 43 masteranzi și studenți ai anilor 2-4.

La întrebarea: *Ce resurse utilizați pentru documentare în sprijinul procesului de studii*, 75 din respondenți au numit „biblioteca”, 25 - „internetul”. Deci, reiese că majoritatea respondenților utilizează biblioteca. Totuși, biblioteca are ca sarcină de a interesa de colecțiile sale și pe cei care încă nu apreciază soliditatea resurselor ei.

Întrebați *Cine sau ce ajută să-și găsească informația necesară:*

59 respondenți au spus – „bibliotecarul”,

32 – „internetul”

12 – „catalogul”.

La întrebarea *Ce instrument de căutare a informației folosiți:*

68 la sută din cei chestionați au bifat „catalogul electronic”

16 la sută – „catalogul tradițional”

19 la sută – „sursele bibliografice”.

Solicitarea insuficientă a surselor bibliografice pune în gardă din două motive, fie că utilizatorii nu cunosc acest instrument, fie că le vine mai greu să se folosească de recomandările bibliografice. Cu toate că la întrebarea (pe care o vom comenta integral mai jos) „Care mijloc de informare îl consideră mai eficient”, 28 dintre respondenți au spus „sursele oferite de profesori”, ceea ce, de fapt, este sursă bibliografică. Iată de ce la aprofundarea cunoștințelor bibliografice a utilizatorilor mai este de lucrat și, anume, implicând specialiștii Bibliotecii UTM din serviciul „Asistența informațională”

Întrebați *Care mijloc de informare îl socotiți mai eficient?:*

32 cititori au spus „internetul”

30 – „consultanța bibliotecarului”

28 - „sursele bibliografice”

13 – „sursele de informare ale bibliotecii”.

În contextul tematicii chestionarului am solicitat opinia respondenților privind unele modalități de informare cu scop precis. Astfel, am formulat întrebarea *În vederea unei informări mai ample și mai exacte pledați pentru:*

a/ Expoziții de publicații noi și tematice

b/ Zile de informare

c/ Asistența bibliotecarului

d/ Instruirea în grup la cerere, instruirea formalizată

e/ Pliante informative.

În baza răspunsurilor am constatat că cei mai mulți utilizatori (38) preferă „asistența bibliotecarului”. Pentru celelalte variante de răspuns, în afară de ultima, au optat câte 16-18 subiecți și doar în privința pliantelor s-au pronunțat 2 persoane. Important, respondenții au menționat că activitățile de informare practicate de bibliotecă sunt aducătoare de „un flux mare de informație nouă” și contribuie la „lărgirea orizontului informațional” al utilizatorilor.

Totuși, opțiunea pentru „asistența bibliotecarului” merită a fi comentată. Ea demonstrează faptul că utilizatorul nu este încă suficient de independent în căutarea informației, or nivelul culturii informației rămâne a fi scăzut fiindcă acesta se caracterizează, în primul rând, prin capacitatea de căutare de sine stătătoare a informației. Experiența, în general, arată că factorul uman are cea mai mare pondere în lucrul de bibliotecă. Deci, comunicarea bibliotecar – utilizator rămâne a fi prioritară, favorizând valorificarea colecțiilor de bibliotecă.

În concluzie: biblioteca dispune de diverse instrumente de informare; cel mai eficient fiind, în opinia utilizatorilor, catalogul electronic; consultanța bibliotecarului ocupă pondere înaltă în ansamblul modalităților de informare; unele instrumente de informare ale bibliotecii (expoziții de carte, pliante, instruirea în grup) nu sunt explorate deplin.

Recomandăm:

- Implementarea noilor metode și tehnici de instruire informațională a studenților;
- Insistarea asupra instruirii informaționale formalizate în cadrul procesului de învățământ;
- Instruirea cu scop precis de aprofundare a cunoștințelor bibliografice;
- Promovarea serviciilor de informare ale bibliotecii.

Bibliografie:

1. Cheradi, N., Țurcan, N. Particularități ale ofertei documentare în bibliotecile universitare. - Analele științifice ale USM, Seria „Științe socio-umanistice”, 2005, pag. 32-35.
2. Ghinculov, Silvia. Managementul informațional în instituțiile infodocumentare.- Chișinău: Epigraf, 2007.-122 p.